

Katsauksia

Patrick Le Galès ja eurooppalainen kaupunki

Anne Haila

28

JOHDANTO

Toukokuussa Helsingin yliopiston kaupunkitutkimusohjelma ja kuusi kaupunkitutkimuksen professoria (ekologian, kansantaloustieteen, maantieteen, historian, sosiaalipolitiikan ja sosiologian laitoksien kaupunkitutkimuksen professorit) järjestivät yhden päivän seminaarin, jonka otsikkona oli *Public Space and European Cities*. Seminaarin ulkomaisina puhujina olivat Patrick Le Galès Ranskasta ja Hartmut Häussermann Saksasta. Muina puhujina olivat Helsingin apulaiskaupunginjohtaja Pekka Korpinen, joka vertaili julkista tilaa Roomassa ja Helsingissä, professori Jari Niemelä, joka puhui kaupunkiekologiasta, ja professori Anne Haila, joka puhui valtion ja kaupungin välisestä konfliktista. Seuraava artikkeli Patrick Le Galèsin ajattelusta ja Hartmut Häussermannin haastattelu esittelevät eurooppalaisen kaupungin tutkimusohjelmaa ja eurooppalaisen kaupungin viime aikaisia kehitystrendejä. Eurooppalaisten kaupunkien tutkimusohjelma soveltuu erittäin hyvin Suomen viime aikaisen kaupunkikehityksen ja kaupunkikysymysten tutkimiseen. Euroopan Unionin lisätessä eurooppalaisten tutkijoiden ja opiskelijoiden liikkuvuutta ja vuorovaikutusta on olemassa kaikki edellytykselle sille, että eurooppalaisten kaupunkitutkijoiden eurooppalaisen julkisen kaupungin mallista kehittyi haastaja amerikkalaisen kaupunkitutkimuksen yksityisen kaupungin mallille.

VERTAILEVA POLIITTINEN TALOUSTIEDE

Patrick Le Galès on Bretagnesta kotoisin oleva kaupunkitutkija ja kaupunkisosiologian professori työpaikkanaan ranskalainen tutkimuslaitos CNRS (Centre National de la Recherche Scientifique) ja yliopisto Sciences-Po Pariisissa. Le Galèsia voidaan hyvällä

syllä kutsua eurooppalaisen kaupungin puolestapuhujaksi. Hän on tuonut angloamerikkalaiseen kaupunkitutkimukseen uuden kiinnostuksen kohteen, eurooppalaisen pienen ja keskisuuren kaupungin globaalikaupunkien tilalle, ja hänen kirjoituksistaan voidaan rakentaa kaupunkien uudenlainen tutkimusohjelma, joka yhdistää kaupungin taloudellisen, poliittisen ja sosiaalisen roolin analyysin.

Arnaldo Bagnasco'n kanssa toimittamassa teoksessa *Cities in Contemporary Europe* (Bagnasco & Le Galès 2000) ja uudessa teoksessaan *European Cities* (Le Galès 2002) Le Galès hahmottelee uuden kaupunkitutkimusohjelman. Tämä vertailevan poliittisen taloustieteen tutkimusohjelma ottaa huomioon eurooppalaisen kaupungin kolme piirrettä: eurooppalaiset kaupungit ovat paikallisia yhteiskuntia, kollektiivisia toimijoita ja kaupunkihallintoja. Poliittisen taloustieteen tutkimusohjelma yhdistää taloudellisen muutoksen, sosiaalisen rakenteen ja kaupunkihallinnon analyysin. Taloudellisen muutoksen analyysi selvittää globalisaation prosesseja ja yritysten strategioita. Kaupunkien sosiaalisen rakenteen analyysi selvittää siirtolaisuuden aiheuttamia sosiaalisia erilaistumisen trendejä ja niihin liittyviä konflikteja. Kaupunkien hallinnan analyysille keskeistä on valtion ja kaupungin suhteen tutkiminen.

Ne kolme käsitettä, jotka luonnehtivat eurooppalaisia kaupunkeja ja jotka ovat keskeisiä käsitteitä kaupunkien poliittisen taloustieteen vertailevassa tutkimusohjelmassa, ovat kaupungit paikallisina yhteiskuntina, kaupungit toimijoina ja kaupunkien hallinto.

Kaupungit *paikallisina yhteiskuntina* ovat erilaisten ryhmien, toimijoiden ja organisaatioiden yhteenliittymiä. Ryhmät, toimijat ja organisaatiot ovat vuorovaikutuksessa keskenään, tekevät yhteistyötä ja niiden välille kehkeytyy konflikteja. Integraatio, sosiaalinen järjestys ja koheesio ovat tärkeitä kaupunkiyhteiskunnille. Eurooppalainen kaupunkiyhteiskunta syntyessään ja kehittyessään sopeutti erilaiset yhteisöt toisiinsa ja loi erilaisia tapoja ja käytäntöjä yhdessä asumiselle ja keskinäiselle toimeen tulemiselle. Erilaisilla organisaatioilla, kuten yliopistoilla, kouluilla, kirjastoilla ja sairaaloilla, on ollut tärkeä rooli tässä sopeuttamisessa ja harmonian luomisessa. Niillä on stabilisoiva vaikutus. Kun kaupunkeja tutkitaan paikallisina yhteiskuntina tutkitaan erilaisten ryhmien yhteistoimintaa ja konflikteja, analysoidaan ryhmien intressejä ja sitä kuvaa, jonka ryhmät antavat itsestään (miten ne esittävät itseään).

Kun kaupunkeja analysoidaan *kollektiivisina toimijoina* kaupunkeja tutkitaan kollektiivisina päätöksentekojärjestelminä ja otetaan huomioon toimijoiden, ryhmien, instituutioiden ja organisaatioiden moninaisuus. Ryhmillä, toimijoilla ja

organisaatioilla on yhteisiä intressejä ja eurooppalaisissa kaupunkiyhteiskunnissa on mekanismeja, jotka integroivat kaupunkiyhteisöjä ja pitävät eripuraiset ryhmät koossa. Kaupungit ovat jotakin enemmän kuin kaupunkilaistensa summa. Ne ovat kollektiivisia toimijoita, jotka luovat yhtenäisen kuvan itsestään ja kaupunkimiljöönä tuottavat innovaatioita.

Kaupunkien hallinnan (governance) analyysi tutkii sitä millä tavoin kaupunkiyhteiskuntaa säädellään. Joissakin kaupungeissa resursseja jaetaan ja toimia koordinoidaan markkinoiden välityksellä, toisissa kaupungeissa taas valtio huolehtii jakamisesta. Edelleen kolmannen tyyppisissä kaupungeissa asiat hoidetaan vastavuoroisten sopimusten avulla. Kun tutkitaan kaupunkien hallintoa sekä toimien ja toimijoiden koordinoitua ja säätelyä kaupungissa tutkitaan kaupunkien kykyä sopeuttaa paikallisia intressejä, organisaatioita ja sosiaalisia ryhmiä ja niiden kykyä muotoilla strategioita ja esittää ohjelmansa ja itsensä kollektiivisena toimijana. Tutkitaan koalitioita, partner-shipeja kaupungissa, valtataistelua, legitimizeettä ja identiteetin muodostamista. Le Galès on tuonut kaupunkien hallinnon analyysiin joukon uusia käsitteitä, kuten sisäinen ja ulkoinen integraatio. Kun tutkitaan kaupungin sisäistä integraatiota tutkitaan organisaatioiden, toimijoiden, sosiaalisten ryhmien ja intressien yhteistoimintaa ja konflikteja. Kun tutkitaan ulkoista integraatiota tutkitaan toimijoiden strategioita ja ohjelmia ja sitä minkälaisina ne esittävät ryhmien, toimijoiden ja organisaatioiden kollektiiviset yhteenliittymät. (Le Galès 1998.)

Le Galèsin kirjoituksille ja tutkimuksille on ominaista esimerkkien runsaus ja tulosten poliittinen sovellettavuus. Hän on kiinnostunut käytännön kysymyksistä ja arkisista päätöksistä, joita kaupunkien ja valtion päättäjät joutuvat tekemään. Käytännön esimerkkinsä hän ammentaa yhteistyöstään kaupunkien ja valtion virkamiesten, päättäjien ja poliitikkojen kanssa. Hän muun muassa kouluttaa ranskalaisia päätöksentekijöitä ja oli ulkomaisena neuvonantajana laadittaessa Suomen OECD-raporttia.

Klassikko Le Galèsin ajattelun taustalla on Max Weber, joka Le Galèsin omin sanoin ”enemmän kuin kukaan klassinen sosiologi otti kaupungin tosissaan”. Teoksessaan *Kaupunki Max Weber* (1921) määritteli länsi eurooppalaisen kaupungin seuraavien tunnuspiirteiden avulla: markkinat, oikeusistuin, kyky säätää lakeja ja sääntöjä, yhteenliittymiin (kiltoihin) perustuva rakenne, poliittinen autonomia joka ilmeni kaupungin hallinnossa, kaupunkilaisten osallistuminen paikalliseen hallintoon, maanomaisuutta koskevat säädökset, kaupunkilaisten laillinen asema ja kaupunkilaisten vapaus liittyä yhdistyksiin. Toisin kuin ne kaupunkitutkijat, jotka ovat pitäneet Weberin

analyysia vanhentuneena, koska nykyiset kaupungit eivät ole Weberin luonnehtimia autonomisia kaupunkeja, Le Galès pitää Weberiä tärkeänä ja edelleen ajankohtaisena.

EUROOPPALAINEN KAUPUNKI

Patrick Le Galèsin tutkimuksen ja kiinnostuksen kohteena ovat eurooppalaiset kaupungit, sekä vanhat eurooppalaiset kaupungit että nykyiset eurooppalaiset kaupungit. Euroopalle kaupungit ovat aina olleet tärkeitä ja Eurooppaa ei Le Galèsin mielestä voida ymmärtää ilman sen kaupunkeja. Kaupungit ovat olleet tärkeitä kaupan solmu-kohtia, ne ovat olleet uusien ideoiden syntyäpaikkoja ja kaupungeissa on muovautunut eurooppalainen ajattelutapa. Tällaisista eurooppalaisen kaupungin piirteistä kaupunkihistorioitsijat ovat kirjoittaneet ja Le Galès siteeraa muun muassa Paul M. Hohenbergin ja Lynn Hollen Leesin (1985) teosta *The Making of Urban Europe 1000–1950*.

Kaupungit kaupan solmukohtana, innovaatioiden kehtona ja identiteetin syntyäpaikkana olivat kiistatta tärkeitä kauppaj- ja teollisuuskapitalismin maailmassa. Moderni informaatioteknologia ja globalisaatio on kuitenkin muuttanut kansainvälisen kaupan reittejä, kaupunkien ulkopuolella sijaitsevat tiedepuistot ovat kaupunkien lisäksi innovaatioiden kehtoja ja nykyisissä monietnisisissä kaupungeissa on vaikea puhua kollektiivisesta identiteetistä. Kaupungit ovat kasvaneet metropoleiksi ja megakaupungeiksi ja kaupunkialueet ovat fragmentoituneet. Kaupunkitutkijat ovatkin viime vuosina analysoineet kaupunkeja virtojen ja verkostojen käsitteiden avulla, pikemminkin kuin tutkineet kaupunkeja paikallisina yhteiskuntina, kollektiivisina toimijoina tai kaupunkihallintoina. Onko eurooppalaisten historioitsijoiden ja Max Weberin kaupunki edelleen relevantti kaupunkimalli nykyisten kaupunkien tutkimiseksi?

Le Galèsin vastaus on yksiselitteinen. Nykyisenä globaalina aikana eurooppalaiset kaupungit ovat Länsi-Euroopan sosiaalisen, poliittisen ja taloudellisen muutoksen keskiössä. Kansallisvaltioiden merkityksen vähentyminen on tehnyt kaupungeista entistä tärkeämpiä toimijoita sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Kaupungit ovat ottaneet hoitaakseen uudenlaisia tehtäviä. Ne määrittelevät identiteettinsä, jolla ne tulevat tunnetuksi maailmalla. Kaupungit erikoistuvat ja profiloituvat. Ne muodostavat liittoutumia ja harrastavat jopa ulkopolitiikkaa.

Kaupunkien merkityksen korostaminen tuo mieleen Saskia Sassenin teesin kaupunkien roolin kasvamisesta globaalina aikana (Sassen 2000) ja puhe kaupunkien aktiivisuudesta identiteettinsä määrittelemiseksi tuo mieleen suositut markkinastrategiat kaupunkien myymiseksi. Le Galèsin teesi on kuitenkin toinen. Hän arvostelee Sassenia

yksinkertaistavasta globaalikaupungin mallista ja kaupunkien identiteetti on hänelle enemmän kuin keinotekoisesti räätälöity mainos.

Le Galès rinnastaa eurooppalaisen kaupungin amerikkalaiseen kaupunkiin ja määrittelee eurooppalaisen kaupungin piirteiksi kaupunkirakenteen, joka on kasvanut tietyn polttopisteen (julkinen rakennus, kirkko, tori) ympärille. Eurooppalaiset kaupungit ovat vanhoja ja suhteellisen stabiileja. Useat Euroopan kaupungit ovat syntyneet kymmenennen ja neljännen toista vuosisadan välillä. Euroopasta puuttuvat suuret megakaupungit (Pariisia ja Lontoota lukuun ottamatta). Eurooppalaisille kaupungeille on ominaista keskikokoisten ja pienten kaupunkien suuri määrä ja kaupunkien sijoittuminen lähelle toisia kaupunkeja. Ihmisten liikkuvuus Euroopassa on vähäisempää. Porvaristo ja aristokratia eivät ole jättäneet kaupunkeja eivätkä kaupunkien keskustat ole joutuneet kokemaan sellaisia kriisejä, jotka ovat olleet ominaisia Yhdysvaltojen kaupungeille. Eurooppalaisille kaupungeille on ominaista julkisten palveluiden suuri määrä. Kunnallinen vesihuolto, sähkölaitos ja julkinen liikenne ovat eurooppalaisten kaupunkien tunnuspiirteitä. Valtion interventio ja suhde valtioon on ollut tärkeää. Kaupungit ovat muovanneet eurooppalaista mielikuvitusta ja ajattelua. Tällaiset piirteet luonnehtivat edelleen eurooppalaisia kaupunkeja. Kaupunkitutkimuksen tehtävä on analysoida näitä piirteitä ja kaupunkipolitiikan tehtävä on puolustaa kaupungin arvokkaita ominaisuuksia.

I J U R R

Vuodesta 1998 Patrick Le Galès ollut yhteiskuntatieteellisen kaupunkitutkimuksen johtavan lehden *International Journal of Urban and Regional Researchin* päätoimittaja. Hän otti vastaan vaikean haasteen ryhtyä päätoimittajaksi pitkäaikaisen päätoimittajan Michael Harloen jälkeen. Ohjelmajulistuksessaan Le Galès (Le Galès et al. 1998) ilmoitti, että hän haluaa kehittää lehteä siten, että se ottaa sosiologisten kysymysten lisäksi enemmän huomioon poliittisen talouden, kulttuurin ja etnisyyden kysymyksiä. Le Galès ilmoitti jatkavansa lehden aikaisempaa linjaa ja haluavansa kehittää lehteä edelleen kansainvälisenä, akateemisena, kriittisenä ja vertailevana julkaisuna. IJURR ei ole sitoutunut mihinkään yhteen teoreettiseen näkökulmaan, vaan sallii erilaisia teoreettisia tarkastelutapoja. Se on monitieteinen referee-lehti, jonka artikkelien kirjoittajina on sosiologeja, maantieteilijöitä, politiikka-analytikoita, alue- ja kaupunkitaloustieteilijöitä, antropologeja, poliittisia taloustieteilijöitä, suunnittelun tutkijoita ja historioitsijoita.

Le Galèsin aikana *International Journal* on avautunut enemmän postmoderneille keskusteluille ja kulttuuritutkimukselle. Lehdestä on voinut lukea tutkimuksia globalisaatiosta, uudesta teknologiasta, inklusiosta ja eksluusiosta, regulaatiosta ja hallinnosta. Uusimmat teemanumerot ovat käsitelleet rituaaleja ja symboleja (4/1998), siirtolaisuutta Euroopassa (2/1999), globalisaatiota, politiikkaa ja analyysin tasoja (2/2000), Etelä-Afrikkaa (4/2000) ja tilaa ja uskontoa (1/2002). Keskusteluja on käyty muun muassa Berliinin jälleenrakentamisesta (1/1999) ja suunnittelun kommunikaatiivisesta käänteestä (4/2000).

RANSKALAISIA KAUPUNKITUTKIJOITA

33

Vuonna 1989 ranskalainen Christian Topalov kirjoitti pessimistisen arvion ranskalaisesta kaupunkitutkimuksesta. Topalovin arvion mukaan ”kaupunkitutkimuksen kulta-aika on loppunut Ranskassa ja ehkä, yleisesti ottaen, kaikissa Ranskan kaltaisissa teollisuusmaissa. Kaupunkitutkimuksen vanhentuneet ajattelu- ja toimintatavat ovat alkaneet murentua ilman että mitään uutta olisi ilmaantunut niiden tilalle. Siksi on ehkä oikeutettua puhua kriisistä, joka mielestäni ilmenee kolmelle tasolla. Kaupunkitutkimuksen tutkimuskohde on haalistumassa, sen instituutiot ovat loppuun kuluneet ja ideat ammennettu tyhjiin” (Topalov 1989, 625).

Patrick Le Galèsin kirjoitukset osoittavat, että Topalovin pessimistiset ennustukset eivät osuneet oikeaan. Eikä Le Galès ole yksin, vaan Ranskassa on suuri joukko kaupunkitutkijoita, joiden tutkimuksissa tulevat esiin samat teemat, joita Le Galès korostaa: julkiset palvelut eurooppalaisen kaupungin tunnuspiirteenä (Lorraine); kaupungit kollektiivisina toimijoina (Preteceille); eurooppalaisten instituutioiden (kuten koulut) tärkeä rooli sosiaalisen integraation ja inklusion takaajana (Body-Gendrot); sekä kaupungit paikallisina yhteiskuntina (Oberti).

Dominique Lorraine (2000) on tutkinut kaupunkien julkisten palveluiden (kaasu- ja vesilaitoksen) kehittymistä. Julkisten palveluiden kehittyminen Euroopassa on ollut pitkän ja monimutkaisen poliittisen kehitysprosessin tulos. Kehitysprosessin tuloksena on syntynyt aito julkisuuden alue, joka on edelleen tärkeä piirre eurooppalaisessa kaupungissa ja erottaa eurooppalaiset kaupungit amerikkalaisista ja aasialaisista kaupungeista.

Edmond Preteceille (2000), joka on tullut suomalaisille tutuksi kollektiivisen kulutuksen tutkijana (Preteceille 1984), on analysoinut sitä johtuuko suurten kaupunkien poliittinen heikkous ja kyvyttömyys verrattuna pienten kaupunkien vahvaan identi-

teettiin ja dynaamisuuteen suurten kaupunkien sosiaalisesta jakaantuneisuudesta ja fragmentaatiosta.

34

Sophie Body-Gendrot (2000) vertaa teoksessaan *The Social Control of Cities* väkivaltaa ja rikollisuutta ja niiden torjumiseen tähtäävää politiikkaa Yhdysvalloissa ja Ranskassa. Vaikka Ranskan lähiöt siirtolaisuuden lisääntyneitä ovat saaneet yhä enemmän amerikkalaisen mustan gheton piirteitä, on Ranskassa edelleen jäljellä yhteisymmärrys siitä, että väkivaltaa ja rikollisuutta vastaan taistellaan pyrkimällä integroimaan ihmisryhmiä kaupunkiin ja yhteiskuntaan sen sijaan, että vaaralliset ryhmät eristettäisiin ja hyvin toimeentulevat pakenisivat aidattuihin ja vartioituihin esikaupunkeihinsa. Hyvinvointivaltiolla ja sen instituutioilla (koulut, päiväkodit, kirjastot) on tärkeä välittävä tehtävä sosiaalisen integraation takaajana ja maahanmuuttajien sopeuttamisessa.

Marco Oberti (2000a) on tutkinut eurooppalaisia kaupunkeja paikallisina yhteiskuntina. Hän rinnastaa metropolit, jotka ovat eri kulttuurien ja rotujen sekoitus, ja keskikokoiset kaupungit, jotka ovat homogeenisempia ja riippuvaisia ympäröivästä alueesta. Hän ottaa lähtökohdaksi Weberin erottelun tuottajien ja kuluttajien kaupungin välillä ja erotelee erilaisia kaupunkityyppejä. Fordistinen teollisuuskaupunki on sosiaalisen polarisaation kaupunki, jossa työväenluokka ja porvaristo eroavat toisistaan kulutuksen, asumisen, elämäntavan ja poliittisen käyttäytymisen suhteen. Palveluihin ja hallintoon erikoistuneissa kaupungeissa työväenluokan sijasta tärkeänä toimijana on keskiluokka. Kolmannen kaupunkityypin muodostavat valtion avusta riippuvat kaupungit, jotka saavat ostovoimansa julkisista avustuksista. Näiden kaupunkityyppien erottamisen merkitys on osoittaa, että ihmisryhmien solidaarisuus ja poliittiset liittoutumat sekä sosiaalinen erilaistuminen on eri tyyppisissä kaupungeissa erilaista. Oberti (2000b) on myös tutkinut paikallisia hyvinvointijärjestelmiä ja esittänyt vaihtoehtoisen lähestymistavan kansallisten hyvinvointivaltiojärjestelmien tutkimuksille (Esping-Andersen 1990). Oberti kiinnittää huomiota erilaisiin paikallisiin instituutioihin, kuten kirkko, hyväntekeväisyysjärjestöt, erilaiset perherakenteet ja paikkakuntien erilaiset työhistoriat, jotka vaikuttavat kansallisten ohjelmien toteutumiseen paikallisella tasolla. Useiden eurooppalaisten kaupunkien (Göteborg, Helsingborg, Rennes, Bremen, Saint-Etienne, Halle, Victoria, Barcelona, Torino, Milano, Lissabon, Oporto, Cosenza) vertailu osoittaa, että poissulkemisen torjumisen ja köyhyyden poistamisen strategiat ovat monenlaisia ja monimutkaisia.

ALUEKESKUSOHJELMAT EUROOPPALAISENA
KAUPUNKIPOLITIIKKANA

Chicagon koulukunnan ja amerikkalaisen kaupunkitutkimuksen vastapainoksi eurooppalaisen kaupungin tutkimusohjelma tarjoaa uuden vaihtoehdon. Ehkä Los Angeles ei sittenkään ole kaikkialla, ehkä ostoskeskukset eivät ole kokonaan syrjäyttäneen kaupunkien katuja ja ehkä lentokenttien ulkopuolellakin on toimintaa ja elämää. Le Galèsin eurooppalaisten kaupunkien tutkimusohjelma tarjoaa realistisemmän ja optimistisemmän lähtökohdan tutkia nykyisiä eurooppalaisia kaupungeja ja kehittää strategioita ja politiikkaohjelmia kuin amerikkalaisen kaupungin kilpailua korostava ja poissulkemista suosittava malli. Seuraavassa on joitakin esimerkkejä Le Galèsin eurooppalaisen kaupungin tutkimusohjelman ajankohtaisuudesta ja soveltuvuudesta suomalaisen keskusteluun.

Suomessa uusi kasvukeskuspolitiikka on korvannut vanhan tasaavan ja alueiden tasa-arvoiseen kehitykseen tähtäävän aluepolitiikan. Tätä politiikkaa voidaan pitää eurooppalaisen kaupungin politiikkana siinä mielessä, että se tukee ja pyrkii kehittämään keskikokoisia kaupungeja, jotka ovat ominaisia Euroopalle. Globalisaation ajan uuden aluepolitiikan linjaaminen on ollut vaikea tehtävä valtiolle. Toisaalla ovat olleet pääkaupunkiseutu ja Helsinki, jonka merkitystä Suomen taloudelliselle kehitykselle ja vauraudelle ei voida sivuuttaa. Toisaalla ovat tuen varassa elävät maaseutupaikkakunnat, joiden tulevaisuus tuesta huolimatta näyttää synkältä. Keskikokoisten ja kehittymiskykyisten kaupunkien kehittäminen on kompromissi näiden vastakkaisten intressien välissä. Tälle politiikalle voidaan etsiä perustelua eurooppalaisesta kaupunkijärjestelmästä. Uusi kasvukeskuspolitiikka tekee Suomen kaupunkijärjestelmästä eurooppalaisemman, pienten ja keskusuurten kaupunkien kaupunkijärjestelmän, torjuu megakaupungin uhkaa ja korjaa Isojaon tekemään virhettä, joka hajotti Euroopalle tyypillisen kyläasutuksen ja levitti tehottoman asutuksen ympäri maata.

Perin eurooppalaista politiikkaa on myös yliopistojen kehittäminen yhteiskunnallisina vaikuttajina. Uuteen yliopistolakiin tullaan kirjaamaan yliopistojen uudeksi kolmanneksi tehtäväksi opetuksen ja tutkimuksen lisäksi yhteiskunnallinen vaikuttaminen. Yhteiskunnallinen vaikuttaminen ymmärretään helposti vaikutuksena taloudelliseen kehitykseen ja ympäröivän alueen taloudelliseen kehitykseen. Tällaisessa kasvukeskusvaikutuksessa ei ole mitään uutta, sitähan harjoitettiin jo perustettaessa yliopistoja osana aluepolitiikkaa. Tietoon perustuvan taloudellisen kasvun aikana

yliopistojen tärkeä rooli tiedepuistoissa ja kaupallisten innovaatioiden luojana on lisännyt uskoa yliopistojen taloudelliseen säteilyvaikutukseen.

Taloudellinen hyöty ei kuitenkaan ole ainoa yliopistojen yhteiskunnallisen vaikuttamisen muoto. Eurooppalaisissa kaupungeissa instituutioilla kuten yliopistolla on ollut stabiilisuutta ja integraatiota edistävä vaikutus. Suurkaupunkien, jotka haluavat edistää koheesiota ja integraatiota, kannattaa kehittää yliopistojaan. Yliopistojen ja koulutusmahdollisuuksien kehittämisen on myös tärkeä merkitys maahanmuuttajien sopeuttamiseksi, varmasti vähintään yhtä tärkeä kuin monikulttuurisuusohjelmilla. Entisen antropologin tavoin tekisi mieli kysyä, ”miksi etniset ryhmät aina tanssivat, miksi ne aina vain tanssivat?” ja ehdottaa, että kaupungit pikemminkin kuin juhlisivat monietnisyydellä yrittäisivät sopeuttaa maahanmuuttajat eurooppalaiseen kaupunkiin, jossa julkisilla instituutioilla on tärkeä rooli.

HELSINKI EUROOPPALAISENA KAUPUNKINA

John Friedmann, joka yhdessä Goetz Wolffin kanssa esitti haasteen kaupunkitutkijoille tutkia kaupunkeja kansainvälistyvässä maailmassa (Friedmann & Wolff 1982) ja käynnisti vertailevan maailmankaupunkien tutkimusprojektin, jonka eräänä tutkijana oli Saskia Sassen (1991), kertoi kerran, että Singaporen kaupunkivaltio oli esittänyt hänelle kutsun tulla Singaporeen kertomaan miten kaupungista tehdään globaalikaupunki. Friedmann totesi, ettei hän ole mikään paavi, joka antaa globaalikaupungin statuksen. Kerran käydessään Suomessa Patrick Le Galès totesi, että Helsinki on eurooppalainen kaupunki. Helsingin viime aikaiset tapahtumat osoittavat selvästi, että Helsinki todellakin on eurooppalainen kaupunki.

Keväällä 2002 Euroopan kaupungeille ominainen kiistely valtion ja kaupunkien välillä kärjistyi Suomessa kysymykseksi yritysveroista, valtion tuesta ja hyvinvointipalveluiden tuottamisesta. Yritysverojen ja valtion tuen vähentäminen saivat jotkut kaupungit ryhtymään säästötoimenpiteisiin. Helsinki ilmoitti aikeistaan sulkea kirjastoja ja päiväkotia. Kaupunkilaiset järjestäytyivät nopeasti puolustamaan julkisia palveluitaan. Tällainen kaupunkilaisten aktiivinen toiminta on eurooppalaisen kaupungin arvojen puolustamista. Julkiset palvelut ovat olennainen osa eurooppalaista kaupunkia. Ja eurooppalaisten kaupunkien kaupunkilaiset ovat oppineet ajattelemaan näin. Kaupungin näkökulmasta kirjastojen ja päiväkotien aukipitäminen on myös sosiaalista integraatiota ja koheesiota edistävää politiikkaa.

*Eurooppalainen kaupunki
(kuva Anne Haila).*

Helsinkiläisten lisäksi myöskään kaupungit eivät ole jääneet toimeettomina seuraamaan valtion uutta politiikkaa. Helsinki, Espoo, Vantaa, Tampere, Turku ja Oulu ovat liittoutuneet yhteen Suomen kuutosiksi ja päättäneet laatia yhteisen kaupunkipolitiikan ja vaatia suoraa neuvotteluyhteyttä valtioon ja keskustelua opetuksesta, veroista, palveluista ja investoinneista. Näitä kaupunkeja, jotka ovat vastanneet yli puolta Suomen talouskasvusta ja erityisesti it-alan kasvusta, ei ole tyydyttänyt valtion aluekeskuspoliitiikka ja yritysverojen leikkaukset.

Kaupunkien vertailevan poliittisen taloustieteen tutkimusohjelma kehottaa tutkimaan kaupunkien lisääntyntä aktiivisuutta kollektiivisina toimijoina, kaupunkien suhdetta valtioon, kaupunkien sisäistä ja ulkoista integraatiota, kaupunkeja paikallisina yhteiskuntina ja metropolialueiden hallintaa. Patrick Le Galèsin luonnosteleva kaupunkien vertaileva poliittisen taloustieteen tutkimusohjelma on kiehtova synteesi ja on olemassa kaikki edellytykset sille, että siitä kehittyy eurooppalaisen kaupunkitutkimuksen koulukunta, joka haastaa yhdysvaltalaisen kaupunkitutkimuksen.

Viitteet

- Bagnasco, Arnaldo & Patrick Le Galès** (2000). (toim.) *Cities in Contemporary Europe*. Cambridge University Press.
- Body-Gendrot, Sophie** (2000). *The Social Control of Cities?* Blackwell, Oxford.
- Esping-Andersen, Gösta** (1990). *The Three Worlds of Welfare Capitalism*. Harvard University Press.
- Friedmann, John & G. Wolff** (1982). World city formation: an agenda for research and action. *International Journal of Urban and Regional Research* 3, 309–334.

- Hohenberg, Paul M. & Lynn Hollen Lees** (1985). *The Making of Urban Europe 1000–1950*. Harvard University Press, Cambridge.
- Le Galès, Patrick** (1998). Regulations and governance in European cities. *International Journal of Urban and Regional Research*, 22, 482–506.
- Le Galès, Patrick** (2002). *European Cities*. Oxford University Press, Oxford.
- Le Galès, Patrick & Susan Fainstein & Linda McDowell & the Editorial Board** (1998). Policy Statement. *International Journal of Urban and Regional Research* 22, v–viii.
- Lorrain, Dominique** (2000). The construction of urban services model. *Teoksessa Bagnasco & Le Galès (toim.) Cities in Contemporary Europe*. Cambridge University Press.
- Oberti, Marco** (2000a). Social structures in medium-sized cities compared. *Teoksessa Bagnasco & Le Galès (toim.) Cities in Contemporary Europe*. Cambridge University Press.
- Oberti, Marco** (2000b). Diversity and complexity in local form of urban anti-poverty strategies in Europe. *International Journal of Urban and Regional Research* 24, 536–553.
- Preteceille, Edmond** (1984). Kollektiivihyödykkeet ja yhteiskunnallinen kulutus. *Yhteiskuntasuunnittelu* 22, 2–11.
- Preteceille, Edmond** (2000). Segregation, class and politics in large cities. *Teoksessa Bagnasco, Arnaldo & Patrick Le Galès (2000) (toim.) Cities in Contemporary Europe*. Cambridge University Press.
- Sassen, Saskia** (1991). *The Global City: New York, London, Tokyo*. Princeton University Press, Princeton.
- Sassen, Saskia** (2000). *Cities in a World Economy*. Pine Forge Press, London.
- Topalov, Christian** (1989). A history of urban research: the French experience since 1965. *International Journal of Urban and Regional Research* 13, 625–651.
- Weber, Max** (1921). *Die Stadt*. Suom. Kaupunki (1992). Vastapaino, Tampere.